

door REGGY SPECKEN

Het ontstaan van de buurt

De Boomgaard wijdt een korte serie aan de bouw van onze buurt. In juni keken we in grote stappen naar het ontstaan van de buurt: van het duinland, via Berlage, de oorlogsjaren en Dudok naar nu. In deze Boomgaard gaan we wat dieper in op die eerste fase van landschap en bouw.

Duinroos en brem

Begin 1900 was de groei van Den Haag gestopt bij het Verversingskanaal. De grens liep verder door langs de Beeklaan en de Laan van Meerdervoort, om bij de Valkenboskade landinwaarts af te slaan. Het landschap aan zee – toen nog grondgebied van het dorp Loosduinen – bestond uit drie stroken. Rond 1100 waren aan zee hogere duinen gevormd; dezelfde als we nu kennen. Daarachter lag een vlakte met weilanden. En daarachter had je de 'klingen', een wat lager en ouder duin waarop later de Bomenbuurt is gebouwd. Het geheel was een gebied van kleine valleitjes met duinroos en brem en boerderijtjes omringd door prachtige bomen. Het was er stil en de jaargetijden konden het gebied doen veranderen van een kleurrijk zomers palet tot een ijzige winterse toendra. Het gebied raakte in de 19e eeuw dan ook in trek bij wandelaars en schilders. We noemden de vorige keer al Van Gogh. Ook Mesdag, Mauve en de gebroeders Maris vonden hier hun inspiratie.

Water en bouwsels

Door het gebied waar nu de Bomenbuurt staat, stroomde water en er stonden al wat bouwsels. We noemden al het Verversingskanaal, gegraven om de Haagse grachten van stank te bevrijden. De Haagse Beek liep ongeveer op dezelfde plek als nu. Parallel aan die beek – ter hoogte van de huidige Hanenburglaan – slingerde het Hanenburgvaartje. Verder was in opdracht van koning Willem II in 1844 de Valkenbosvaart gegraven, om duinzand af te voeren.

Iets verder dan waar nu de Valkenboskade op de Hanenburglaan stuit, stond de boerderij Hanenburg. Daarnaast het stoomgemaal Willem II, gebouwd om de Haagse Beek te helpen bij het verversen van de Hofvijver. En ongeveer op de plek van de torenaf bij het Verversingskanaal stond de Kranenburgboerderij. Daarnaast stond nog een stoomgemaal en het sluizencomplex; bouwsels die ook nu

nog te bewonderen zijn. Hanenburg, Kranenburg en de bijbehorende gronden waren eigendom van

koning Willem II. Langs de huidige Valkenboskade, ter hoogte van de Sleedoorstraat en de Laan van Meerdervoort, lagen nog wat kleinere boerderijtjes.

Al in 1900 stond op de huidige hoek van Fahrenheitstraat en Laan van Meerdervoort een mooi gebouw met Jugendstildetails: de Rademaker's cacao- en chocoladefabriek.

En toen er werd gebouwd

Tussen 1914 en 1925 is de Bomenbuurt gebouwd, als wijk voor de gegoede middenstand. Allereerst van de Acaciastraat naar de Vogelwijk. En van de Beeklaan eerst tot de Valkenboskade, maar spoedig verderop tot de Goudenregenstraat. De aannemers bouwden in blokjes die ze konden behappen; meestal zo'n 5 panden. Tussen de blokjes ontstonden open stukken, die later werden ingevuld. Vanuit de pas betrokken woning aan de Acaciastraat keek de bewoner achter uit op de Laan van Meerdervoort en voor op een duinlandschap. Dat bouwen ging natuurlijk ook anders dan nu. De materialen werden aangevoerd met paard en wagen. De bouwvakker droeg stenen op de schouder over een wiebelende plank in een houten bouwstelling. Het bereiken van het hoogste punt werd gevierd met een korte ceremonie met de Nederlandse vlag en een potje bier. En daarna kwamen de pijpleggers en stratenmakers en de schilders en glazenmakers.

Waar de 19e eeuwse wijken nog onder regie van financier en aannemer zijn gebouwd, gebeurde dat in de Bomenbuurt in toenemende mate onder toezicht van de gemeente. De Acaciastraat is nog smal gebouwd, maar wat verderop – in de leplaan en Thomsonlaan – is de hand van Berlage al zichtbaar. Vooral in de Hanenburglaan kregen moderne stedenbouwkundige ideeën van ruimte, licht en lucht en speelsere en lagere bouw de overhand. De Hanenburglaan van toen was een brede boulevard met in het midden een finke groenstrook, waardoor het Hanenburgvaartje slingerde. Langs de laan, gevelwanden, meeslingerend met het vaartje en villa's. De Bomenbuurt liep in die tijd nog over in de Vogelwijk. Helaas is juist dit mooie stukje buurt in de laatste oorlog door de bezetter met de grond gelijk gemaakt. ■